

Høringsuttalelse til planprogram og hovedutfordringer for Trøndelag og Bottenhavet vannregioner 2028-2033

Innledning:

Vi viser til høringen om oppdatering av regional vannforvaltningsplan og tilhørende tiltaksprogram for perioden 2028-2033. Vi takker for muligheten til å gi innspill og vil her gi våre svar på de stilte spørsmålene samt komme med innspill til forbedringer.

Planprogram: [Høring av planprogram for Trøndelag og Bottenhavet vannregioner 2028 - 2033](#)

Hovedutfordringer: [Høring av hovedutfordringer for Trøndelag og Bottenhavet vannregioner 2028 - 2033](#)

1. Forslag til forbedringer av planprogrammet

Vi foreslår følgende forbedringer i planprogrammet:

- **Tydeliggjøring - kort og konkret**

En plan skal ha et mål og en eller flere strategier/tiltak for å nå målet. Dette er allerede avklart gjennom vannforskriften § 4. Hvilke tiltak som skal til for å nå miljømålene bør tydeliggjøres, samt gjøres kort og presist. Utkastet til planprogrammet har mye tekst som gjør at eventuelle tiltak og strategier forsvinner.

- **Tydeligere prioriteringer av tiltak**

Det bør fremgå en at det skal gjøres rede for en klarere prioriteringsrekkefølge for tiltak gjennom smørbrødlister/flytkart/rekkefølgeliste, og om hvilke tiltak og prioriteringer som bør gjøres for å nå miljømålene.

Tydeliggjøre grunnleggende og supplerende tiltak, gjerne med eksempel. Hvem bestemmer hva som er grunnleggende eller supplerende tiltak?

Det bør fremgå at det skal redegjøres for hvordan vannforvaltningsplanen skal brukes i andre planer i kommunene, eks KPA eller hovedplan vann- og avløp ut i kommunene.

- **Større fokus på sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)**

Det er behov for å inkludere konkrete strategier for å håndtere SMVF. For eksempel kan dette innebære forlag om å utarbeide spesifikke planer for restaurering av vassdrag med stor samfunnsmessig verdi.

- Eksempelvis: Der hvor vannforekomsten er smvf på grunn av vannkraft er det viktig å også se på tiltak fra andre påvirkninger som kan forsterke påvirkningene fra reguleringen.

I dokument hovedutfordringer diskuteres muligheten for at flere landbruksbekker kan få SMVF-verdi. Det bør være tungtveiende årsaker for å gi en vannforekomst SMVF-verdi og å begynne og tillate det i noen landbruksbekker kan sette en presedens for en uønsket utvikling. Istedenfor bør det settes en kriterieliste for at en vannforekomst skal få SMVF-verdi. For hva er det som skiller landbruksbekker fra avløpsbekker når det kommer til miljømålet som er fastsatt? Et eksempel på kriterier kan være ressursbruk for å få gjenåpnet bekker, eksisterende infrastruktur og utbygging, eiendomsforhold, geografi, viktige naturverdier og arter mm.

- **Forsterket rolle for vannområdekoordinatorene**

Planprogrammet bør beskrive at koordinatorenes rolle skal tydeliggjøres i planen, spesielt i arbeidet med rådgiving for kommunene, kunnskapsinnhenting og koordinering av tiltak. - Hva som bør være fokusområdene / prioriteringen av arbeidet til koordinatorene og hvordan skal kommune bruke de på best mulig måte.

Eksempelvis: Der hvor man har kunnskapsgrunnlag på plass til å sette i gang tiltak, bør gjennomføring av tiltak være en prioritet, men der hvor man mangler kunnskapsgrunnlag til å komme i gang med tiltak, bør innhenting av kunnskap være en prioritet.

- **Integrasjon av lokal kunnskap og engasjement**

Planprogrammet bør vise til at det skal gjøres rede for hvordan lokal kunnskap og engasjement skal integreres i planprosessen. Konkrete forslag kan være etablering av lokale arbeidsgrupper. Eksempelvis samarbeid mellom elveierlag, grunneierlag, vannområder og forskningsinstitusjoner for gjennomføring av habitatforbedrende tiltak i vassdrag.

- **Brukervennlig utforming**

Planprogrammet bør beskrive at vannforvaltningsplanen bør utformes slik at den blir enkel å bruke i det daglige arbeid. Dette kan oppnås ved å:

- Utarbeide korte sektorspesifikke kapitler med oppsummerte tiltak og ansvar.
- Bruke visuelle hjelpemidler som flytskjemaer, tabeller og kart.
- Digital utgave av vannforvaltningsplanen.
- Utvikle digitale verktøy i vann-nett som lar brukerne filtrere tiltak etter geografisk plassering, tidsrom eller sektor.

- **Kartlegging av Trondheimsfjorden**

Vi støtter helhetlig kartlegging av Trondheimsfjorden. I forbindelse med etablering av langsiktig organisering for overvåkning av fjorden, bør planprogrammet vise til modell i Oslo og Bergen, hvor kommunene har tatt ansvar for å samordne resipientundersøkelser gitt i utslippstillatelser til forurensere. Ved en samordning kan man få til en mer effektiv gjennomføring som gir bedre kvalitet.

- **Utvikling av databasene Vannmiljø og Vann-nett**

I dag oppleves databasene tungvint for å blant annet finne parametere som har vært utslagsgivende for miljøtilstanden. En må trykke seg gjennom flere punkter og samtidig kontrollere Vann-Nett for å være innenfor korrekt vannforekomst. Dersom vannmiljø og Vann-Nett hadde vært bedre synkronisert hadde det vært enklere å vurdere hvilke undersøkelser som må følges opp. Dette burde også være synkronisert med Statsforvalteren sine tillatelser for utslipp til resipienter. Dette er noe planprogrammet bør påpeke.

- **Utfordre/ problematisere vannforskriften i arealplansaker**

Vannforskriften i arealplansaker bør tydeliggjøres og hvilken linje Trøndelag vannregion ønsker å være på. Det er ofte et stort fokus på vannforskriften § 12 i arealplansaker når det er egentlig § 4 som skal ha fokuset. En tydeliggjøring kan fungere som et godt tiltak/strategi for å bedre/nå miljømålene. EFTA-domstolen i stridsspørsmålet i Førdefjord-saken bør stå sentralt i beskrivelsen.

Istedenfor å starte en arealplansak i møte med utbygger, konsulent eller kommune med spørsmålet om vannforskriften kommer til anvendelse, bør diskusjonen heller starte med hvilke miljøforbedrende tiltak som kan iverksettes for å bidra/nå miljømålet.

2. Viktige tema eller utredninger som mangler eller bør forsterkes

Vi mener følgende temaer bør gis økt oppmerksomhet:

- **Klimaendringer og klimatilpasning:** Det er viktig å inkludere konkrete tiltak for naturbaserte løsninger som del av klimatilpasning. Slike løsninger kan bidra til både klimatilpasning og forbedring av vannmiljøet. Et eksempel kan være restaurering av flomsoner for å redusere flomrisiko samtidig som økosystemer styrkes.
- **Gamle deponier.** Ved klimaendringer og mer nedbør kan stabile deponier gjøres ustabile og utgjøre forurensningsrisiko for vannforekomster.
- **Kjemisk tilstand:** Overvåkning av kjemisk tilstand bør styrkes, spesielt i vannforekomster hvor denne tilstanden er ukjent eller antatt dårlig. Dette kan danne grunnlag for mer presise og effektive tiltak. Et konkret forslag er å prioritere overvåkning i kjente industriområder med risiko for utslipp.
- **Gruveforurensning:** Gruveforurensning er et tema som krever oppmerksomhet. Det er behov for en grundig utredning av forurensningssituasjonen fra nedlagte gruver og en plan for hvordan dette skal håndteres, inkludert eierskapsforhold, ansvar for overvåkning og iverksettelse av tiltak.
- **Fysisk restaurering av vassdrag:** Tap av leveområder og habitater som følge av menneskelig aktivitet bør ha stort fokus. Restaurering av elver og innsjøer bør vektlegges sterkt, med prioritering av vannforekomster som har stor verdi for truede arter eller naturtyper og stor samfunnsverdi.
- **Spredt avløp:** Det er behov for at kommuner gjennomfører en mer detaljert vurdering av påvirkningene fra spredt avløp og en strategi for å sikre at utdaterte renseløsninger oppgraderes i tråd med dagens krav.
- **Langsiktig finansiering:** Det bør sikres forutsigbar finansiering for å opprettholde gjennomføringen av tiltak. Dette kan omfatte økt støtte fra statlige myndigheter for å sikre at lokale og regionale tiltak blir gjennomført effektivt. Et konkret forslag er å opprette øremerkede midler til vannområdene som kan og bør være pådrivere for å igangsette restaureringstiltak.

3. Inkludering av planretningslinjer i vannforvaltningsplanen

Vi støtter forslaget om å inkludere planretningslinjer i vannforvaltningsplanen. Dette vil sikre at hensynet til vannmiljøet integreres bedre i kommunenes areal- og samfunnsplanlegging, noe som kan bidra til mer helhetlig vannforvaltning. For eksempel kan dette innebære at det stilles krav til økologisk vurdering i tidligfase av nye utbyggingsprosjekter. Planretningslinjer kan også medføre at vannforvaltningsplanen tas mer i bruk i det praktiske arbeidet i kommunene.

4. Ny organisering av vannområdene og VRU

Den foreslåtte organiseringen fremstår som hensiktsmessig, men vi vil understreke viktigheten av:

- **Klar ansvarsfordeling:** Rollene mellom vannregionutvalget (VRU) og de lokale vannområdene bør spesifiseres ytterligere for å sikre effektiv gjennomføring av tiltak. Et konkret forslag er å utarbeide en mal for hvordan oppgaver og ansvar kan fordeles i praksis.
 - **Styrking av samarbeid:** For å unngå fragmentering av innsatsen anbefales det å styrke samarbeidet på tvers av vannområdene og kommuner, spesielt i tilfeller der utfordringene er overlappende. For eksempel kan felles tematiske arbeidsgrupper på tvers av vannområder etableres for å adressere spesifikke utfordringer som avløpsproblematikk eller vannkraft.
-

5. Inkludering av konsekvensutredning (KU)

Vi støtter sterkt forslaget om å inkludere en konsekvensutredning (KU) i vannforvaltningsplanen, men metodikken må være etterprøvbart. En helhetlig vurdering av miljø- og samfunnskonsekvenser vil bidra til mer kunnskapsbaserte beslutninger og sikrer at tiltakene som iverksettes er både effektive og bærekraftige. Et eksempel er å inkludere samfunnsøkonomiske analyser som del av KU-en for å vise de samlede fordelene ved foreslåtte tiltak. Det må også være en klar sammenheng mellom konsekvensutredningen og de miljømål som fastsettes i planen.

6. Tydelighet om myndighetenes deltakelse

Vi foreslår sektorvis kapittel med ansvar for tiltak. Tabellvis ansvar for hver sektormyndighet. Hvem har ansvar for hva. Flytkart der hvor ansvar meldes/videreføres fra en sektormyndighet til en annen. Ved å introdusere sektorvise kapitler kan det hende at planen blir enklere å ta i bruk ute i kommunene.

7. Tydelighet om interessenters deltakelse

- **Konkrete eksempler:** Inkluder eksempler på hvordan lokale organisasjoner, private aktører og allmennheten kan engasjeres. Dette kan gjøre prosessen mer inkluderende og skape bedre forankring. For eksempel kan man arrangere årlige dialogmøter eller workshops for å involvere interessenter direkte i tiltaksutforming.

- Avslutning:

Vi setter pris på arbeidet som er lagt ned i planprogrammet og hovedutfordringsdokumentet. Det er mye informasjon om organisering og dagens tilstand, men lite konkretisering om hvordan vi skal jobbe for å nå målene fremover. Vi ønsker mer av det fremover. Vi håper at våre innspill kan bidra til ytterligere forbedringer og ser frem til å følge prosessen videre. Det er viktig at planen blir et godt verktøy for kommunene, som er en stor sektormyndighet innen vannforvaltning og som er sentral i å nå målene i vannforskriften.

Med vennlig hilsen,

Nea-Nidelv- og Gaulavassdraget vannområder



Nea-Nidelvassdraget &
Gaulavassdraget
vannområder